

LENKEY JÁNOS 1848-49-ES HONVÉD TÁBORNOK HAGYATÉKA

Az egri származású Lenkey János 1848–49-es honvéd tábornokot nem végezték ki egykor a 13 aradi vértanúval együtt, mert fogsága idején annyira súlyossá vált a már korábban kezdődött pszichés betegsége, hogy elveszítette józan ítélőképességét. Ebből adódóan megkegyelmeztek neki, de ez a betegség okozta halálát 1850-ben az aradi várbörtönben. Ellentétben a 13 vértanúval, ő az egyetlen, akinek földi maradványai Magyarország területén, 1936 óta Egerben nyugszanak. Leszármazottja Lenkey János, a családi Lenkey Társaság alapítótagja máig aktívan kutatja a honvéd tábornok múltját. Lapunknak elmesélte, miként ápolják napjainkban is Lenkei és zádorfalvi Lenkey János (1807-1850) emlékét és hagyatékát, valamint azt, hogy miként emlékeznek az 1848-49-es szabadságharcról.

Március 15.

„1848. március 15-én Lenkey János honvéd tábornok századával a Dnyeszter menti Mariampolban tartózkodott, ahonnan májusban indult haza Máramarosszigeten keresztül Magyarországra. Egy évvel később ugyanezen a napon léptették elő tábornokká” – mondta el lapunknak a Lenkey-család leszármazottja, egyben a forradalmi hős névrokona, Lenkey János, aki 1952. március 15-én, azaz 104 évvel később, a forradalom ünnepnapján született Füzesabonyban, és ma Egerben él. Kiemelte, számára ez a nap kettős ünnep.

„Amiatt, hogy nevem és származásom egyezik Lenkey János honvéd tábornokéval, valamint, hogy március 15-én születtem, ezt a napot mindig nagyon jó szívvel és mély érzéssel életem meg gyermekkoromtól fogva” – részletezte.

Kitért rá, azokban az időkben is mindig hordta a kokárdát, amikor az tiltott volt, ahogy március 15-e ünneplése is. Ahogy tavaly, úgy sajnos az idén is elmarad a hivatalos közös városi ünnepség a korlátozások miatt.

„Ahhoz, hogy méltón ünnepeljük az 1848-49-es forradalom és szabadságharcot a jelenlegi helyzet ellenére is, idén be kell érni azzal, hogy kokárdát teszünk fel, elsétálunk a Petőfi Sándor-szoborhoz, ahol egy szál virágot elhelyezve végiggondolhatjuk, mint jelentenek számunkra azok a történelmi személyiségek, akik a szabadságért az életüket adták” – hangsúlyozta.

Lenkey János családfája majdnem az Árpád-korig visszavezethető

A ma élő Lenkey János igen részletesen foglalkozott levéltári kutatásokkal. Többek között dr. Csiffáry Gergely levéltáros segítségével a Budapest Főváros Levéltárából is számos, a Lenkey-családdal kapcsolatos dokumentumhoz fért hozzá.

„A Lenkey-család igen kiterjedt nemzetség a Sajó mentén, a ma már Szlovákiához tartozó Sajólenke (korábban a Nenke nevet viselte), Zádorfalva, Imola, Ragály és Szuhafő környékén telepedett meg, és majdnem az Árpád-korig vezethető vissza a levéltári kutatások alapján. A Keszi törzsbéli Nenkei volt a család őse” – részletezte.

Elmondta, az 1400-1500-as években a család 9 ágra szakadt – zádorfalusi, imolai, ragályi, szuhafői, bars megyei, vámosi, sajókeresztúri, mezőkeresztési, valamint a Lenkei és zádorfalvi Lenkey János honvédtábornok nevével fémjelzett tábornoki ág.

„Az, hogy ki viseli a Lenkey nevet y-nal, vagy pontos i-vel, a levéltári kutatások szerint attól függött, hogy a kántor vagy a pap, aki az anyakönyvet kitöltötte, mennyi misebort ivott. A Lenkey név a világ sok országában megtalálható: a környező országoktól kezdve az Amerikai Egyesült Államokon és Kanadán át Dél-Amerikáig, valamint Ausztráliáig” – fejtette ki.

Pszichés betegsége okozta Lenkey János halálát az aradi fogságban

Elmondta, az 1848-49-es forradalom és szabadságharcot követően Lenkey Jánost is perbe fogták a 13 aradi vértanú büntetőperével kapcsolatban. Az egi születésű tábornokot mindössze azért nem végezték ki velük együtt, mert a várfogság ideje alatt elveszítette ítélőképességét, lényegében megtévelyodött. Ez a pszichés betegség okozta halálát, amely 1850. február 7-9-e közötti napokra datálható. Amíg a szülőházán lévő márványtáblán, amelyet 1936-ban tettek fel, 1850. február 7. addig a sírján 1850. február 8. szerepel.

„Egerben Lenkey Jánost ugyanakkor aradi vértanúként tartják számon, és a maradványai egyedül neki temették magyar földre, hiszen a 13 aradi vértanú nyughelye egytől egyig a mai Magyarország határain kívül fekszik.”

Lenkey sírja és 1936-os újratemetése

„A román hatóság 1935 és 1936 körül tervezte megszüntetni azt az aradi temetőt, ahol Lenkey Jánost elhantolták. A magyar kormány érintett tagjainak, valamint az egri helyhatóság eljáróinak közbenjárására 1936-ban exhumálták földi maradványait, és katonaládájával együtt hazahozták Egerbe, ahol a Baktai úti Kisasszony temetőben az ott lévő kápolnával szemben helyezték el végső nyughelyét édesanyja, Keszlerffy Terézia, valamint bátyja, Lenkey Károly sírja mellé, aki szintén honvéd ezredes volt az 1848-49-es forradalom és szabadságharcban” – részletezte.

Hozzátette, 2011-ben történt Lenkey János nyughelyének lefedése és egy tájékoztató tábla felállítása, amelyet adományokból gyűjtöttek össze, emellett a művelet költségeit a két egyesület is támogatta.

Lenkey János emlékét őrző és éltető egyesületek

Jelenleg két egyesület élteti máig az 1848–49-es honvéd tábornok emlékét, az egyik a 2001 óta működő és létrejötté óta egyre több tagot számláló Lenkey-s Bajtársi Egyesület, amely az egri Lenkey János Honvéd Középiskola és Kollégium pedagógusainak és diákjainak összefogásával alakult meg. Ez a társaság a Bajtársi Egyesületek Országos Szövetségének a tagja. A Lenkey-s Bajtársi Egyesületnek van Pákozdon egy, a tábornokot ábrázoló kopjafája.

„A másik a családi Lenkey Társaság Kulturális Örökség Egyesület, amelyet 2007-ben hoztak létre Lenkey János születésének 200. évfordulója alkalmából. Ebből az alkalomból tartottunk a Szent István Hotelben egy családi találkozót, és helyeztünk a Széchenyi utcában lévő Lenkey-szülőház oldalára egy szép bronz táblát. A társaság lényegében családi egyesület, és igen sokat foglalkozunk Lenkey János hagyományának az ápolásával. Ennek részeként ápoljuk a sírját, szobrot avattunk emlékére, és egyéb mellett rendszeresen tartunk koszorúzást emlékére” – részletezte.

Lenkey udvar

Elmondta, 2017-ben csinálták meg Egerben a belvárosi udvart, amelyet az önkormányzat engedélyével átneveztek Lenkey udvarrá, ahol felállították a Kutas László szobrászművész által megalkotott bronz mellszobrot. Az alkotás műanyag bronzosított mását ugyanakkor október 6-án a Lenkey János Általános Iskolának adományozták.

Lenkey-ház

„2014-ben egy általunk szerkesztett és a két Lenkey-egyesület megbízásával levélben felkerestük Habis László polgármester urat, valamint több önkormányzati képviselőt, hogy szívesen Eger városára nézve a Lenkey-ház állapota. Ezt követően 2016-ban az önkormányzat megvette Lenkey János szülőházát. Abban az évben körben leverték a vakolatot, és belül különböző statikai vizsgálatok és falkutatások történtek” – összegezte.

EU-s pályázatból újul meg az 1848-49-es szabadságharc egyik tábornokának lakóháza

Kifejtette, a Lenkey-ház Eger uniós támogatású Terület- és Településfejlesztési Operatív Programjában (TOP) is szerepelt, ám a korábbi kalkulációk alapján kiszámolt rekonstrukciójának összege olyan magas volt, hogy kikerült ebből a pályázati formából. A számítások alapján a Lenkey-ház teljes műemléki rekonstrukciója, valamint tartalommal való megtöltése csaknem 200 millió forintra tehető.

„TOP-os pályázat eredményeként történt meg számos más programelem mellett például a Rác templom tetőszerkezetének cseréje. Ugyancsak azonos forrásból újul majd meg a Vitkovics Ház, valamint az EgriX, amelynek kalandparkká alakítása még folyamatban van. Jelenleg ott tartunk, hogy van egy jelentős maradványösszeg a TOP-os programból, amelyben ismét tudjuk szerepeltetni a Lenkey-ház felújítását. Amennyiben jóváhagyja ennek az összegnek a felhasználását az irányítóhatóság, akkor el tudjuk kezdeni ezt a munkát” – részletezte.

A korábbi tervek módosításával rekonstruálják a Lenkey-házat

Hozzátette, a 4-5 éve készült terveket újra át kell nézni, amelyek adott esetben módosításra szorulnak. Fontos céljuk, hogy egy olyan terv alapján történjen a Lenkey-ház felújítása, amely fenntarthatóvá teszi az épület működését.

„Kívülről is látható, hogy ez egy kis méretű, 3-4 apróbb szobából álló polgári ház, amely kevésbé alkalmas kiállításra. Ezzel együtt szeretnénk valamilyen formában megtartani az épület kiállítási funkcióját, és a Dobó István Vármúzeumban dolgozó kollégáimmal keressük az optimális megoldást, a megalkotható tartalmat. 1848 hőseinek szeretnénk emléket állítani. Felmerült, hogy múzeumpedagógiai, egyben klubházként is működjön. Bízom benne, hogy még idén elindulhat a rekonstrukció” – fejtette ki.

Hozzátette, a Dobó István Vármúzeum költségvetése nem bírna el egy ilyen nagyságrendű fejlesztést. A TOP-os program részeként tervezett, ám nem megvalósult napelempark - beruházásból fennmaradt összeg egy része az, amelyet most a Lenkey-ház rekonstrukciójára terveznek fordítani.

Lenkey János történelmi megítélés szerint is aradi vértanúnak számít

Elmondta, Lenkey János egy kiemelkedő tehetségű katona és csapattiszt volt. Már önmagában az is egy jelentős haditettnek minősült abban az időszakban, hogy igen kalandos körülmények között – zömmel ellenséges területen – hozta haza Galíciából a századát. Kiválóan megállta helyét a délvidéki háborúban 1848 nyaratól, valamint egy igen válságos időszakban volt Komárom parancsnoka.

„Tragédiáját az okozta, hogy a régi császári tisztek körében az elsők között szegte meg az esküt azzal, hogy 'hazaszökött' katonáival. Tisztában volt vele, hogy rá mindenképpen halálos ítélet vár. Abba a tudatba roppant bele, hogy a császári hadseregben elkövetett egy főben járó bűnt, és ehhez képest viszonylag kevés lehetősége volt küzdeni a szabadságharc ügyéért” – részletezte, hozzátéve, hogy véleménye szerint képességei szerint sokkal jelentősebb célokra és haditettek végrehajtására lett volna hivatott.

SZERZŐ: ZSIGMOND LILIAN
FOTÓ: VOZÁRY RÓBERT

Egri Magazin 2021. március 04.